

MOET HET BESLUIT STAATSTOEZICHT OP DE BOSSCHEN GEHANDHAAFD BLIJVEN?

door

Mr L. J. Schiethart.

In het Juni-nummer 1944 van dit tijdschrift maakte ik onder den titel „Een nieuwe vorm van Staatszorg” enkele opmerkingen over het Besluit Staatstoezicht op de Bosschen. Dit besluit, dat inmiddels krachtens het Besluit Bezettingsmaatregelen gehandhaafd is en waarin ingevolge de Verordening No. 34 van den Chef Staf Militair Gezag (Publicatie blad M.G. no. 7) een enkele wijziging is gebracht, zal dus, althans voorloopig, ook de na-oorlogsche boschverhoudingen beheerschen.

De lezer, die de in den achter ons liggenden Duitschen Bezettingstijd druk gecultiveerde kunst van het tusschen de regels lezen ook maar eenigszins verstonde, zal in mijn bovengenoemde beschouwing mijn gevoels ten opzichte van dit Besluit zeker niet misverstaan hebben. Nu de bevrijding van ons vaderland ons o.a. de persvrijheid teruggaf, zij het mij vergund, hetgeen mij toen op het puntje van de tong lag, ronduit te zeggen. Naar mijn meening is het Besluit en het daarbij ingevoerde Staatstoezicht van een aard, die strijdt met onze Nederlandsche rechtsbegrippen. Mijn hoofdbezwaar tegen het Besluit, welk bezwaar ik vanzelfsprekend in meergenoemd artikel niet met name kon noemen, is, dat het doordrenkt is van de nationaal-socialistische ideologie.

Ter illustratie hiervan enkele aantekeningen op de „Bemerkungen zur Forstaufsichtsverordnung 1943” van Oberforstmeister W. Hagemann, destijds gepubliceerd in het Augustus-nummer 1943 van het Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift.

Deze „Bemerkungen” vormen als het ware de Memorie van Toelichting op het Besluit en hieruit blijkt maar al te zeer hoe dit Besluit doortrokken is van het nazi zuurdeesem.

Al dadelijk in het begin van de „Bemerkungen” komt de Deutsche aap uit de mouw, waar Hagemann schrijft: „Sie (die Verordnung) hat nicht für die Jahre des Krieges und die durch ihn erschwerte Holzversorgung, sondern auch, für die fernere Zukunft des niederländischen Waldes grundlegende Bedeutung” en iets verder: „Neuerdings brachten die durch den Krieg begründeten Opfer und Gefahren für die Wald die Notwendigkeit einer staatlichen Führung auch auf dem Gebiet der Forstpolitik zur Anerkennung”.

Inderdaad, wanneer het Besluit zijn bestaan nog eenigen tijd zal kunnen rekken, zal het voor het Nederlandsche bosch van „grondlegende” betekenis zijn, maar dan in nadeeligen zin. Ik moge hiervoor verwijzen naar de twee aan het slot van mijn vorige artikel opgesomde gevaren aan het Staatstoezicht in den zin van het Besluit inhaerent. Tevens bestond op het moment dat ik deze bezwaren uitte het — gelukkig thans afgewende — gevaar, dat het Staatstoezicht moest dienen om het geheele Nederlandsche bosch voor de Deutsche oorlogsvoering te gebruiken.

De veeg uit de nationaal-socialistische pan aan onze vooroorlogsche boschpolitiek toegediend — „Eineinhalb Jahrhunderte liberalistischer Prägung liessen einen grossen Teil des niederländischen Waldes verschwinden” — behoeven we als propagandistische leuze niet au sérieux te nemen.

Ook het novum in onze wetgeving van het — in art. 2 van het Besluit — naar voren brengen van de algemeene betekenis van het bosch, acht ik geen gelukkig verschijnsel. Een dergelijke uiteenzetting ligt m.i. niet op den weg van den wetgever, maar van verenigingen e.d., die bevordering van boschbouwbelangen op hun programma hebben staan. Laat de wetgever zich bij zijn legislatieve leest houden.

„Die Initiative der Privatwaldbesitzer nicht einzuengen, sondern zu stärken, ist ein Hauptgrundsatz der Verordnung und eine gültige Richtlinie für ihre Durchführung”, poneert Hagemann. Dit zou dan blijken uit de benoeming van een particulieren boschbezitter als „leider” van de afdeling „Particulier Boschbezit” ter bijstand van het Hoofd van het Staatstoezicht.

Dat het hier naar voren komende „leidersprincipe” erg bevorderlijk zal zijn voor de prikkeling van het initiatief van de particuliere boschbezitters in het algemeen, die

onderworpen zijn aan de van bovenaf gegeven maatregelen, lijkt mij zeer dubieus. Overigens is de huidige toestand van de boschbezitters, die hierboven aangestipte Verordening no. 34 van den Chef Staf Militair Gezag in de plaats van de afdeling „Particulier Boschbezit” is ingesteld een Commissie van Advies, waarvan de voorzitter en leden door den Minister van Handel, Nijverheid en Landbouw, thans Minister van Landbouw, Visscherij en Voedselvoorziening, verbeurd en ontslagen worden. Of de toestand hierdoor voor de particuliere boschbezitters verbeterd is, nu er slechts sprake is van een Commissie ter adviseering van het Hoofd van het Staatstoezicht, zal de toekomst moeten leeren.

Ook het Treuhänders-principe, hetwelk den boscheigenaar degradeert tot bedrijfs-leider van zijn boschbedrijf en dat door Hagemann als een van de grondslagen van het Besluit wordt vermeld, strijdt met onze Nederlandsche rechtsbegrippen.

Lezen wij na bestudeering van deze „Memorie van Toelichting” het Besluit door, dan blijkt het inderdaad grootendeels gebouwd te zijn op drie nationaal-socialistische grondprincipes, n.l. het leiders-, het Treuhänders- en het „Gemeinnutz geht vor Eigennutz” principe.

Het eerstgenoemde principe heeft zijn stempel o.a. gedrukt op art. 8 (3) slotalinea, dat bepaalt dat het bedrag der schadeloosstelling, bij banbosch-verklaring door het Hoofd wordt vastgesteld, zonder eenige mogelijkheid van beroep. Voorts wijs ik op art. 10, dat het Hoofd onbeperkte bevoegdheid binnen het kader van het besluit tot het opleggen van maatregelen aan boscheigenaren verleent. Ook hier geen waarborg tegen willekeur. Tenslotte noem ik art. 19, dat het recht van beroep terzake van door de organen van het staatstoezicht te geven voorschriften en beslissingen regelt. Hiervoor moge ik verwijzen naar mijn vorige beschouwing.

Het Treuhändersprincipe blijkt peet te hebben gestaan bij de geboorte van de artikelen 11 en 12 van het Besluit. Artikel 11 behandelt den boscheigenaar slechts als een bedrijfsleider, welke volledige verantwoording verschuldigd is ten aanzien van de verplichtingen uit het Besluit voortvloeiende, welke verplichtingen art. 12 vervolgens nader opsomt.

Ook het principe „Gemeinnutz geht vor Eigennutz” vindt zijn weerspiegeling in het Besluit. Ik noem slechts art. 14, dat het eigen belang van den boscheigenaar volledig ondergeschikt maakt aan de op het algemeen belang berustende instructies van het Hoofd t.a.v. vellen, rooien, dunnen, herbebosschen, snoeien etc. Eveneens is hier van belang art. 16, dat voor het bestemmen van een bosch voor gebruik voor andere doeleinden de toestemming van het Hoofd vereischt.

Uit het voorafgaande is, m.i. maar één conclusie te trekken: het Besluit is, althans in zijn huidige gedaante, voor het Nederlandsche rechtsgevoel in hooge mate onbevredigend.

De meest radicale manier om aan de huidige toestand een einde te maken ware intrekking van het Besluit onder gelijktijdige aanvulling en omwerking van de Boschwet, zooals deze vóór het uitvaardigen van het Besluit gold.

Aangezien echter een dergelijke legislatieve arbeid, evenals de bouw — tegenwoordig zou men beter kunnen zeggen: de verwoesting — van Keulen en Aken, niet in één dag kan geschieden, zou dit tengevolge hebben, dat wij, waar er ten Departemente nog andere meer dringende arbeid te verrichten valt, nog geruimen tijd met het Besluit in onze, thans gezuiverde maag zitten.

M.i. ware het daarom het beste om als overgangsmaatregel te beginnen met de in art. 25 van het Besluit voorkomende bepalingen, betreffende de Bodemproductiewet, de Organisatiebeschikking Bodemproductie, het Bodemproductiebesluit en de Bodemproductiebeschikking in te trekken en het Besluit dienovereenkomstig te wijzigen. Immers krachtens deze bepalingen werd het instituut van den Productiecommissaris voor den Boschbouw en de Houtteelt opgeheven, terwijl de practijk deze autoriteit steeds van zeer veel belang heeft geacht en het weder instellen van deze functie er toe kan bijdragen de scherpe kanten van het Besluit eenigszins weg te nemen. Ondertusschen heeft men dan de gelegenheid de omwerking van de Boschwet ter hand te nemen.

Allereerst dient dan de vraag onder de oogen gezien of art. 7 der Boschwet uitgebreid dient te worden tot het particuliere boschbezit. Of en in hoeverre staatstoezicht voor deze categorie van bosschen gewenscht is, laat ik gaarne aan meer deskundigen dan ik over. Slechts een enkele opmerking, die ik geef voor wat zij is, moge ik laten volgen.

Iedere staatsinmenging in de sfeer van het privaatrecht vindt haar natuurlijke grens daar, waar verdere uitbreiding der inmenging de prikkel tot particulier initiatief zou

wegnemen. 't Vaststellen van deze grens blijft altijd een moeilijke kwestie. Een tweede moeilijkheid is het uit de ervaring bekende feit, dat wat de Staat eenmaal binnen zijn bevoegdheidsfeer heeft getrokken, niet licht meer bij veranderde omstandigheden prijs wordt gegeven. Wij komen hierbij op het bekende probleem van de gewenschtheid van coördineerende staatsleiding in het economische leven. De laatste jaren vóór den Tweeden Wereldoorlog brachten een voortdurend veldwinnen van de geleide economie, hetgeen zich tijdens den oorlog voortzette.

M.i. echter is de geleide economie een paardemiddel, dat we van noode hebben om uit het moeras te komen, maar laten wij goed beseffen, dat het een middel en geen doel is, zoodra onze volkshuishouding weer in 't rechte spoor is gekomen, dient het particulier initiatief geleidelijk aan weer meer op den voorgrond te treden. Dit geldt in versterkte mate voor den boschbouwenden particulier. Het boschbedrijf is nu eenmaal niet geheel gelijk te stellen met een ander bedrijf, omdat het leeft. Het moet geleid worden door hem, die er hart voor heeft en hoe kan men dit verwachten wan neer de boscheigenaar aan handen en voeten gebonden is door overheidsinstructies en bevelen. Dat het bosch „im freien Spiel der Kräfte unterzugehen droht“, zooals H a g e m a n n het beliefde uit te drukken, lijkt mij in hooge mate onwaarschijnlijk zoolang de overheid in kan grijpen door de haar ter beschikking staande machtsmiddelen: de onteigening ter bewaring van natuurschoon, de natuurbeschermingsverordeningen en zij kan steunen door middel van Natuurschoonwet, subsidiën bij herbebossching etc.

Een tweede aanvulling der Boschwet, die ik wenschelijk acht, betreft het z.g.n. „banbosch“. In plaats van de in het Besluit gegeven regeling acht ik onteigening, zooals deze geregeld is in de VIIIe Titel der Onteigeningswet, in dezen de aangewezen weg

Als derde desideratum noem ik aanvulling van art. 8 der Boschwet met dien verstande, dat de mogelijkheid worde geopend, dat ook particuliere boschbezitters in aanmerking kunnen komen voor het verstrekken van renteloze voorschotten ter tegemoetkoming in de kosten van herbebossching. Ook valt hier te denken aan de mogelijkheid van steun aan boschbedrijven, die in verband met b.v. lage houtprijzen niet kunnen renderen, b.v. in den vorm van te verstrekken subsidiën.

Last but not least vestig ik de aandacht op de wenschelijkheid van een algemeene officieele controle van zaai- en pootgoed. De huidige regeling op dit gebied is verre van afdoende. Momenteel kennen wij slechts de W.H.G., d.w.z. Waarborg Herkomst Grovedennenzaden en de N.A.K. controle op populierenstekhout. Een algemeene controle met daarmee samenhangende verhandel- en gebruiksverboden voor ongecontroleerd zaai- en pootgoed is voor het behoud van een goede boschstand dus wel gewenscht. Voor de nieuwe rassen bezitten wij thans in het Kweekersbesluit en de krachtens dit Besluit ingevoerde Rassenlijst een afdoende waarborg.